

Turen gik til Müritz, d. 24.-28. maj 2004 **- tekst og fotos Bjarne Nielsen**

Müritz - maj - masser af fugle - mums !!!

Hvordan bliver det, når vi nu skal derned igen ??

Kan vi gentage sidste års succes ??

Er der mon en chance for, at vi igen vågner om morgenen ved lyden af Sortspætternes kalden i skoven lige udenfor hytten eller af Pirolernes sorgmuntre "pyiitt - pyuuu" i de høje træer midt på pladsen ??

Vil vi igen opleve at se næsten 100 Rødhovedet ænder på én gang ??

Får vi igen en eventyrlig solnedgang ledsaget af syngende Flodsanger, Drosselrørsanger, Savisanger, Nattergal og Sydlig nattergal, medens en Isfugl fisker i det stille vand ??

...eller bliver det nogle helt andre lyde og nogle helt andre oplevelser, vi får med hjem denne gang ??

Spørgsmålene er mange, men de fortæller alle om forventninger - forventninger der er store som højhuse ved erindringen om de mange ekseptionelle oplevelser, vi fik på turen i 2003.

Sådan skrev jeg et par uger før vi skulle afsted på årets tur til Müritz-området, og når jeg nu ser tilbage på turen, må jeg indrømme, at det blev ikke en gentagelse af sidste års tur, snarere tværtimod - det blev en endog meget anderledes tur end i 2003. Hvor sidste års tur var præget af nogle helt utrolig flotte naturoplevelser, vil dette års tur især huskes for oplevelserne med en del mere specielle arter, som man sjældent ser herhjemme. Derfor vil jeg her koncentrere mig om at fortælle om nogle af de spændende oplevelser, som vi havde med disse arter.

Vejret

Årsagen til den store forskel på turene skal nok søges i vejret. Hvor vi sidste år havde det flotteste vejr med solskin, nærmest vindstille og ret høje temperaturer for maj måned, var det i år koldt og meget blæsende, samtidig med at det var bygevejr (med mange til tider ret voldsomme byger!). Kulden gjorde, at de fleste sangere ikke sang med maksimal intensitet og styrke, og blæsten betød, at de sangere, der alligevel trodsede klimaet, var ret svære at høre.

Turens deltagere

På et punkt overgik dette års tur sidste års, nemlig på antallet af deltagere. I år var vi ialt 10 deltagere på turen. Det var turens arrangører Orla og Martin Jessen, Flemming Uttenthal fra Harrislee, Inger Sønnichsen og Lisbeth Skov fra Tønder-egnen, Gunnar Andersen fra Tovrup, Anker Hansen og Kaj Abildgaard fra Sønderborg, Thomas Damgaard fra Nordborg og undertegnede.

Desuden var flokken kortvarigt udvidet med endnu en person, da Orla havde fået kontakt med en lokal ornitolog, dr. Pfeige, der beredvilligt og med tysk grundighed guidede os rundt i området omkring Lewitz See, som vi besøgte på vej ned til Müritz.

Pirol

Dr. Pfeige har hele sit liv været meget interesseret i Pirolen. Han har bl.a. skrevet flere bøger om fuglen og har i mange år fulgt den på meget tæt hold i Mecklenburg-Vorpommern. Han ville derfor vise os noget så usædvanligt som en Pirol-rede - og indrømmede: den var usædvanlig. Når man ser fuglen, kan måske fristes til at tro, at en så flot og spændende fugl har en ligeså flot og spændende rede, men nej. En Pirol-rede er vel noget nær det mest uinteressante, der findes, - selvfølgelig hvis det ikke lige var fordi, at den blev beboet af en Pirol. På foto 1 er redens den mørke "klat" midt i billedet.

Foto 1

Rede af Pirol i lille lund af unge birketræer tæt ved Lewitz See, d. 24. maj 2004

En interessant ting ved reden var den hun, der sad ret tæt på og fløjtede, samt at høre dr. Pfeige øse af sin utroligt detaljerede viden om fuglen.

Desværre fik vi ikke set nogen Pirol ved denne lejlighed, og i det hele taget hørte vi betydeligt færre Piroler i år end i 2003, men igen må det nok tilskrives vejret, der var betydeligt køligere og mere blæsende i år.

En enkelt Pirol fik vi dog at se, men det var først på turens sidstedag, at det lykkedes os. Vi stod i et af fugletårnene ved Boeker Mühle Fischteiche, da Martin opdagede en Pirol-han, der krydsede hen over fiskedammene.

Hortulan

Sidste år fik vi helt tilfældigt set og hørt en Hortulan på vejen til Müritz, medens vi i år oplevede den en del gange. Første gang var i området omkring Lewitz, hvor dr. Pfeige viste os en lokalitet, hvor den skulle findes - og det gjorde den. Vi var heldige at se og høre den et par gange, både medens den fouragerede på en mark, og medens den sang fra sine sangposter. Pudsigt nok så hed vejen, der gik forbi lokaliteten, hvor Hortulanen opholdt sig, *Hortulanenstrasse* (- tja, hvad ellers ??).

Yderst overraskende for de "gamle" Müritz-farere så fandt vi også en Hortulan i området ved Boeker Mühle, hvor vi boede. Ved de nordøstligste fiskedamme sad den og sang i et træ ved vejen, da vi på andendagen var på vej ud til de fjerneste Fischteiche for at se de mange Rødhovedet ænder, der normalt raster der. Alle fik set fuglen, der sad frit fremme i nogle af de yderste grene.

Da Martin, Orla og jeg et par efter var på lokaliteten igen, havde vi atter heldet med os (foto 2).

(Det lykkedes os at få en del billeder af fuglen, men desværre blev kvaliteten af tvivlsom karakter, da vore automatiske digicameraer kompenserede for det skarpe lys fra himlen i baggrunden ved at nedsætte lysstyrken i billedet.)

Foto 2

Syngende Hortulan nordøst for Boeker Mühle
Fischteiche, d. 27. maj 2004

Toplærke

Da det var lykkedes dr. Pfeige at stille Hortulanen til skue, ville han fortsætte succesen ved at vise os en lokalitet, hvor der med stor sandsynlighed ville befinde sig Toplærker.

Det viste sig, at det i første omgang ikke var Toplærker, der skulle iagttages - men derimod danske ornitologer !! Den første mulighed for Toplærke viste sig nemlig at være et indkøbscenter, hvor der stadig blev bygget beboelsesblokke rundt om. De "indfødte" gloede noget efter os, da vi kom anstigende 11 mand stærk med kikkerter, teleskoper og kameraer og begyndte at afsøge indkøbscenterets parkeringsplads samt boligblokkenes tage.

Efter en resultatløs tur rundt om blokkene og indkøbscenteret, geleidede dr. Pfeige os videre til den næste potentielle Toplærke-lokalitet. Den var sgi næsten lige så absurd som den første, idet det var en stor firkantet græsplæne med en centralt placeret bakke. Og det hele lå lukket inde af boligblokke på tre sider og en trafikeret byvej på den fjerde ! Men ikke desto mindre løb der hele tre Toplærker rundt på plænen og fouragerede på livet løs. Det må have været et syn for guder at se os elleve stæse rundt på plænen og op og ned ad bakken med hele udstyret efter tre små gråbrune fugle, som de lokale beboere garanteret ikke engang er klar over eksisterer. Samtidig fotograferede vi på livet løs og fik mange gode og brugbare billeder (se foto 3) af arten, der vel er forsvundet som dansk ynglefugl og som kun træffes meget sporadisk i nogle nordjyske havnebyer.

Foto 3

Én af tre Toplærker, der holdt til på
græsplænen mellem tre boligblokke i
Parchin, d. 24. maj 2004

Toplærkerne viste os lidt om sine meget specielle levebiotoper ved også at rende rundt og fouragere blandt bilerne på boligblokkenes asfalterede p-pladser.

Dr. Pfeige anbefalede os, at hvis vi gerne ville finde flere Toplærker, skulle vi holde nøje øje med f.eks. p-pladser og tankstationer, og det gav rent faktisk pote. På vej hjem, d. 28. maj, skulle vi lige have tanket bilerne op og kørte ind på en tankstation i en lille by, Wittock. Udover syngende Gulirisk på modsatte side ad vejen og syngende Husrødstjert lige ved tanken opdagede vi en Toplærke, der spurtede rundt mellem de parkerede biler bag tanken.

Karmindompap

På sidste års tur havde Martin og jeg måske hørt en Høgesanger i et område, Reclin Nord, der ligger ca. midt imellem Reclin og Boek. Stedet er faktisk utroligt spændende - og meget anderledes. Umiddelbart ligner det et græsdækket stykke land med en meget spredt bevoksning af buske og lave træer, men når man kommer ind i området, ser man, at det tidligere har været bebygget. Der er betonveje af den gode gamle østtyske slags ("*gada-gung - gada-gung - gada-gung*"), der ligger murbrokker i store bunker rundt omkring og sandelig om det ikke også flyder med gamle køleskabe og lignende skrammel. Men ikke desto mindre - som sagt - et enormt spændende område !

Foto 4

Karmindompap i området ved Reclin Nord, d. 26. maj 2004

Martin og jeg var fast besluttet på, at den eventuelle Høgesanger skulle findes i år, og derfor tog vi til Reclin Nord en tidlig morgen for at "trampe" den op. De første mistænkelige sangere, som vi tjekkede, viste sig desværre alle at være Havesangere, og inden vi havde været på stedet ret længe, fik vi andet at tænke på. Først en Græshoppesanger, der sad og snurrede i en lille tot græs, derefter en stemme, som vi ikke var helt så vant til - en Karmindompap !! Efter kort tids søgen fandt vi den i en busk, hvor den sad lystigt syngende med sit røde ansigt og forbryst skinnende imod os (foto 4). I den næste times tid hørte og så vi fuglen flere steder i området, så det gav os rig mulighed for at nyde sangen, der normalt bliver beskrevet som enten "*I-love-You*" eller "*How-do-You-do*", i fulde drag.

Medens vi stod og lyttede til Karmindompappen hørte vi en spætte skrig meget tæt på, og vi syntes, at den stemme nok var et tjek værd, for det lød helt sikkert som en Grønspætte. Vi listede derfor over mod busken, hvor stemmen kom fra. Da vi var omkring 20 m fra busken, stoppede vi begge brat, for midt mellem os og busken stod en råbuk og gnaskede løs af det lange græs. Det var en flot gaffelbuk - og umiddelbart så det ud til, at den var totalt ligeglad med os. Vi stod musestille og nød synet af den ædende buk, den kiggede på os en gang imellem (foto 5) men spiste derefter roligt videre. Efterhånden blev vi også mere afslappede og begyndte at tale sammen igen - stadig uden at bukken tog notits af os.

Foto 5

Meget tillidsfuld gaffelbuk
fouragerende i Rechlin Nord, d. 26.
maj 2004

Da vi havde stået sådan overfor hinanden i måske 5 minutter, syntes den alligevel, at selskabet blev for broget og skyndte sig at fortrække, og vi kunne fortsætte hen mod busken. Vi nåede dog kun et par skridt, så kom en Grønspætte susende ud af busken, røg forbi os og forsvandt ind i noget buskads lidt længere borte.

En helt fed oplevelse: syngende Karmindompap + råbuk på et par meters afstand + Grønspætte !!!

Grønspætte

Vi fik faktisk lov til at nyde Grønspætten igen ved to senere lejligheder.

Første gang var dagen efter, d. 27. maj, ved et militærmuseum lidt nord for Rechlin Nord. På vej mod Rechlin kom vi forbi museet, og straks blev en Grønspætte opdaget, medens den sad frit fremme i nogle visne grene i toppen af en busk. Der blev den siddende i nogle minutter, inden den smuttede længere ind i terrænet, hvor den satte sig på toppen af en stolpe, så vi alle kunne nå at nyde den i teleskoperne.

Og tredje gang, arten viste sig for os, var på sidstedagen, d. 28. maj, hvor vi på vejen hjem lige ville nyde Karmindompappen i Rechlin Nord-området en sidste gang. Da vi gik rundt på stierne, krydsede Grønspætten hen over området i lav højde. Fed fugl !!

Høgesanger

Som sagt ville Martin og jeg meget gerne finde en Høgesanger på årets tur. Både fordi vi vidste, at den skulle findes i området men selvfølgelig lige så meget, fordi ingen af os havde den "på listen". Egentlig havde vi opgivet håbet efter ovenstående oplevelser ved Rechlin Nord, men på den også omtalte cykeltur til Rechlin på næstsiddstedagen, d. 27. maj, kørte vi ned forbi den lille Prelitz See, hvor vi sidste år havde haft nogle helt forrygende naturoplevelser. I år var der pga. vejret ikke megen liv i og omkring søen, men på vejen derned - det var ikke nogen vej men snarere et hjulspor - hørte vi en sanger, der lød lidt "mistænkelig". Efter en del lytten og kun et ekstremt kort glimt mistede de fleste af os interessen og kørte videre mod søen. Kun Martin var standhaftig og blev stående.

Da vi andre var kommet ned til søen lød det fra Martin i de medbragte walkie-talkie'er: "*Nu er den der vist !?!*" Vi ræsede alle tilbage kun for at finde ud af, *at det var den alligevel ikke*. En del kørte derfor igen ned til søen kun for atter at blive hidkaldt af walkie'en. Tilbage til Martin - og denne gang var den god nok. Fuglen sad i det meget tætte buskads og pludrede, på et tidspunkt

krydsede den stien og satte sig i den nærmeste busk, hvor nogen fik den set ret godt - og andre, bl.a. jeg selv, slet ikke.

Gunnar Andersen og jeg havde nemlig været smarte og var kravlet op i et "Hochsitz", der stod lige ved siden af stien ca. 10 m fra den omtalte busk (foto 6). Udsynet var derfor perfekt, men det viste sig, at omgivelserne var alt andet end perfekte. Lige da Høgesangeren meldte sin ankomst, kom der samtidig noget på størrelse med en helikopter brummende få cm forbi mit ansigt. Det var en Stor gedehams, der boede i det træ, som Hochsitz'et var plantet i, og indgangen til boet var 10-20 cm fra mit hoved. Nu er Stor gedehams ikke det mest behagelige dyr at dele pladsen med, så jeg fik Gunnar, der stod på hønsestigen op til Hochsitz'et, til at fortrække ned og fulgte selv efter i en vis fart !

Foto 6

Gunnar og undertegnede højt til vejrs i Hochsitz lige inden ankomsten af en Stor gedehams, Vespa crabro. (- de runde totter i trækronen er de allestedsnærværende Mistelten)

Foto: Orla Jessen

Vel nedkomne havde vi dog den fornøjelse at se, da Høgesangeren derefter igen fløj tilbage over stien og i sang dalede ned i den foretrukne busk på samme typiske måde som f.eks. en Tornsanger. Denne sangflugt er typisk for Høgesangeren, medens den sanger, som man lettest kan forveksle den med, Havesanger, ikke gør det. Derudover er Høgesangeren selvfølgelig et nummer større.

Vildsvin & Skovmår

Om morgenen på næstsiddstedagen, d. 27. maj, havde jeg aftalt med Orla og Martin, at vi ville tjekke, om Hortulanen stadig sad og sang ved de nordøstlige Fischteiche. Om det var derfor eller hvad grunden var, ved jeg ikke, men under alle omstændigheder vågnede jeg meget tidligt denne morgen. Da der stadig var 1½-2 timer til vi skulle afsted, syntes jeg, at jeg lige så godt kunne gå en lille tur ned til fugletårnene ved fiskedammene. Så jeg pakkede mit grej og listede ud i morgenen, der kun lige var begyndt dæmre.

Når man går ned mod fiskedammene fra området med sommerhuse, hvor vi boede, kommer man forbi pladsens afdeling med telte og campingvogne. Den ligger i en skov, hvor vejen løber i den østlige udkant ca. 10-15 m fra skovbrynet. Udenfor skovbrynet er der en kornmark. Da jeg kom ned til dette område, hørte jeg nogle underlige snøftende lyde fra skovbrynets mørke.

"Er det mon Vildsvin ?" tænkte jeg straks, men da jeg ikke kunne se noget, blev jeg enig med mig selv om, at det nok bare var Pindsvin. Jeg kunne heller ikke rigtig forestille mig, at Vildsvin ville komme så tæt på mennesker, og heller ikke, at de ikke havde opdaget mig og derfor var flygtet.

På vore tidligere ture både her til Müritz og til Rügen, havde vi set masser af spor efter Vildsvin men aldrig så meget som bare skyggen af et dyr, og samtidig har jeg mange gange fået fortalt, hvor sky de er. Jeg traskede derfor bare videre, kun for nogle meter længere fremme at høre nye snøfte-lyde fra brynet. Denne gang blev jeg stående på vejen og kiggede ind i halvmørket. Pludselig så jeg to Vildsvin, der rodede rundt i skovbunden - og så gik det ellers stærkt. Da de opdagede mig, så jeg så bare to fede bagfjerdinger af Vildsvin, der drønedede ud af skoven. Og der stod jeg tilbage med lidt blandede følelser: ...det var fedt og yderst overraskende endelig at have set Vildsvinene, men det var samtidig lidt skrækindjagende, for hvor mange historier har man ikke hørt om deres agressivitet og farlighed ? Under alle omstændigheder stod jeg bare der med gåsehud mest af fryd men også lidt af angst. Efter at have sundet mig lidt, gik jeg videre ned til fiskedammene, hvor en Drosselrørsanger havde fuld gang i sin morgensang (foto 7).

Foto 7

Drosselrørsanger i Boeker Mühle Fischteiche, morgenen d. 27. maj 2004

Medens jeg stod i fugletårnet og nød Drosselrørsangerens kraftfulde sang, var der pludselig et eller andet, der kravlede rundt uden på tårnet. Det lød som nogle skarpe kløer, der blev sat i træværket, så jeg listede ud for at kigge. Det viste sig at være en stor Egern-unge, der var på vej op ad tårnets gavl. Da den kom op til tagudhænget, fandt den åbenbart en åbning, for den forsvandt ind i tårnet. "*Ungen så ud til, at den var på flugt fra noget*", tænkte jeg, og da jeg samtidig kunne høre en Stor flagspætte skælde ud i krattet bag tårnene, gik jeg hen for at se, hvad der mon var på færde.

Da jeg kom hen til krattet, så jeg, at det var en Skovmår, der piskede rundt i fyrretræerne. Ikke så underligt, at Egern-ungen var flygtet. Den står ret højt på Skovmårens menukort. Jeg havde aldrig set en levende Skovmår før, så nu benyttede jeg lejligheden til at stå og nyde dens formidable evner til at klatre rundt i træerne. Det gik op og ned, ud på de tyndeste grene, hop over til nabotræet afvekslende med korte øjeblikke, hvor den lige skulle orientere sig, om der var noget spiseligt i nabolaget. På et tidspunkt opdagede den selvfølgelig også mig, og lagde sig helt ud på spidsen af en fyrregren og iagttog mig kort (foto 8), inden jagten rundt i træerne gik videre, medens den viste, at den åbenbart var ligeglad med min tilstedeværelse.

Foto 8

Skovmår der iagttager mig fra fyrretræerne ved fugletårnene ved Boeker Mühle Fischteiche, d. 27. maj 2004.

(Billedet er desværre ikke helt skarpt, da måren havde så travlt med at fare rundt, at jeg bare måtte skynde mig med at få taget nogle fotos af den)

Det var først, da måren og jeg kunne høre, at Orla og Martin kom gående, mens de snakkede, at den fortrak ind i den tættere del af buskadset med det resultat, at de desværre ikke fik lov til at nyde dens adrætte færden rundt i grenene.

Øvrige fugle

Udover de ovenfor omtalte lidt mere specielle arter så vi selvfølgelig rigtig mange af de mere almindelige. I alt blev det til 134 arter på turen. Af dem skal følgende nævnes i flæng: masser af Havørn, Fiskeørn, Hvepsevåge, Dværgfalk, Rød og Sort glente, Rødrum, Trane, Gulirisk, Fyrremejse, Pungmejse, Sortspætte, Lille flagspætte, Flodsanger, Rødhovedet and, Rødtoppet fuglekonge, Flod- og Savisanger, Sydlig nattergal, Hedelærke, Nat- og Skovhornugle, samt ikke mindst Lærkefalk. Af sidstnævnte havde vi hele 4 jagende samtidig d. 26. maj ved Mühlen See.

På min hjemmeside, www.birding.dk, er der en fuldstændig artsliste fra turen i Martins Jessen udførlige rapport, og der er et galleri med mange billeder fra turen. Begge dele kan nås fra webbens forside via linket *Tur-rapporter*. Via dette link kan man også se såvel rapport og galleri som en artikel om sidste års tur. Artiklen kan også læses i

Panurus 2003-3, s. 10-16, Bjarne Nielsen: Oplevelser på en tur til Müritz See.

Til slut nogle enkelte billeder fra årets tur:

Foto 9 Ung Havørn over Lewitz See, d. 24.05.2004

Foto 10 Pungmejsereede ved Lewitz See, d. 24.05.2004

Foto 11 Solnedgang over Boeker Mühle, d. 24.05.2004

Foto 12 Rødhovedet and, han, Boeker Mühle Fischteiche, d. 25.05.2004

Foto 13 Fiskeørn fouragerer over Boeker Mühle Fischteiche, d. 25.05.2004

Foto 14 Tornsanger ved Boeker Mühle Fischteiche, d. 27.05.2004. Foto: Orla Jessen

Foto 15 Han af form. arten *Mellicta athalia boris*, ved Prelitz See, d. 27.05.2004

Foto 16 Husrødstjert på tankstationen i Wittock, d. 28.05.2004

Foto 17 Stær tager solbad nedenfor borgen i Neustadt-Glewe, d. 28.05.2004

Foto 18 Borgen i Neustadt-Glewe, d. 28.05.2004